

11.2018

ЯЗОВИРИТЕ
ПО ТИГЪР
И ЕФРАТ

КЛИМАТИЧНИТЕ
ПРОМЕНИ НА
АНТАРКТИДА

NATIONAL GEOGRAPHIC

БЪЛГАРИЯ

ВЪЗХОДЪТ НА ЛОНДОН

ЩЕ ПРОДЪЛЖИ ЛИ
ДА БЪДЕ СУПЕР ГРАД?

WWW.NATIONALGEOGRAPHIC.BG

ISSN 1312-6571 5,25 лв.

СЪДЪРЖАНИЕ

На корицата:

Високият 309,7 м „Шард“ по външен вид прилича на остро парче стъкло, каквото е и едно от значенията на думата *shard* на английски. Понастоящем в Лондон се строят още над 70 небостъргача.

СНИМКА: ЛУКА ЛОКАТЕЛИ

СТАТИИ

Белият гар на морето

В слънците в Атанасовското езеро повече от век се упражнява древната професия на солничаря.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
ИВО ДАЧЕВ

..... стр. 36

Възходът на Лондон

Сред все по-големи проблеми и приближаващия Брекзит може ли най-бележитият глобален град да остане на върха?

ТЕКСТ: ЛОРА ПАРКЪР
СНИМКИ: ЛУКА ЛОКАТЕЛИ

..... стр. 46

В плен на хаоса

Хиляди бежанци от Венесуела търсят спасение на юг в Бразилия, но проблемите им не свършват на границата.

ТЕКСТ: ПАУЛА РАМОН
СНИМКИ: ФЕДЕРИКО РИОС

..... стр. 70

Потопена история

Планът на Турция да контролира най-скъпоценния си ресурс включва оспорван язовир, който ще потопи много градове.

ТЕКСТ: СУЗИ ХАНСЕН
СНИМКИ: МАТИАС ДЕПАРДОН

..... стр. 78

Пукнатина в света

Докато Антарктида се затопля, правилата на живота на там се разпадат. Затоплянето разстройва механизма на сложната екологична машина, променяйки това, което животните ядат, местата, където си почиват, как отглеждат малките си. Разтревожените учени не са наясно как тези промени ще повлияят на бъдещето.

ТЕКСТ: КРЕЙГ УЕЛЧ
СНИМКИ: ПОЛ НИКЛИН,
КРИСТИНА МИТЕРМАЙЪР И
КИЙТ ЛАДЗИНСКИ

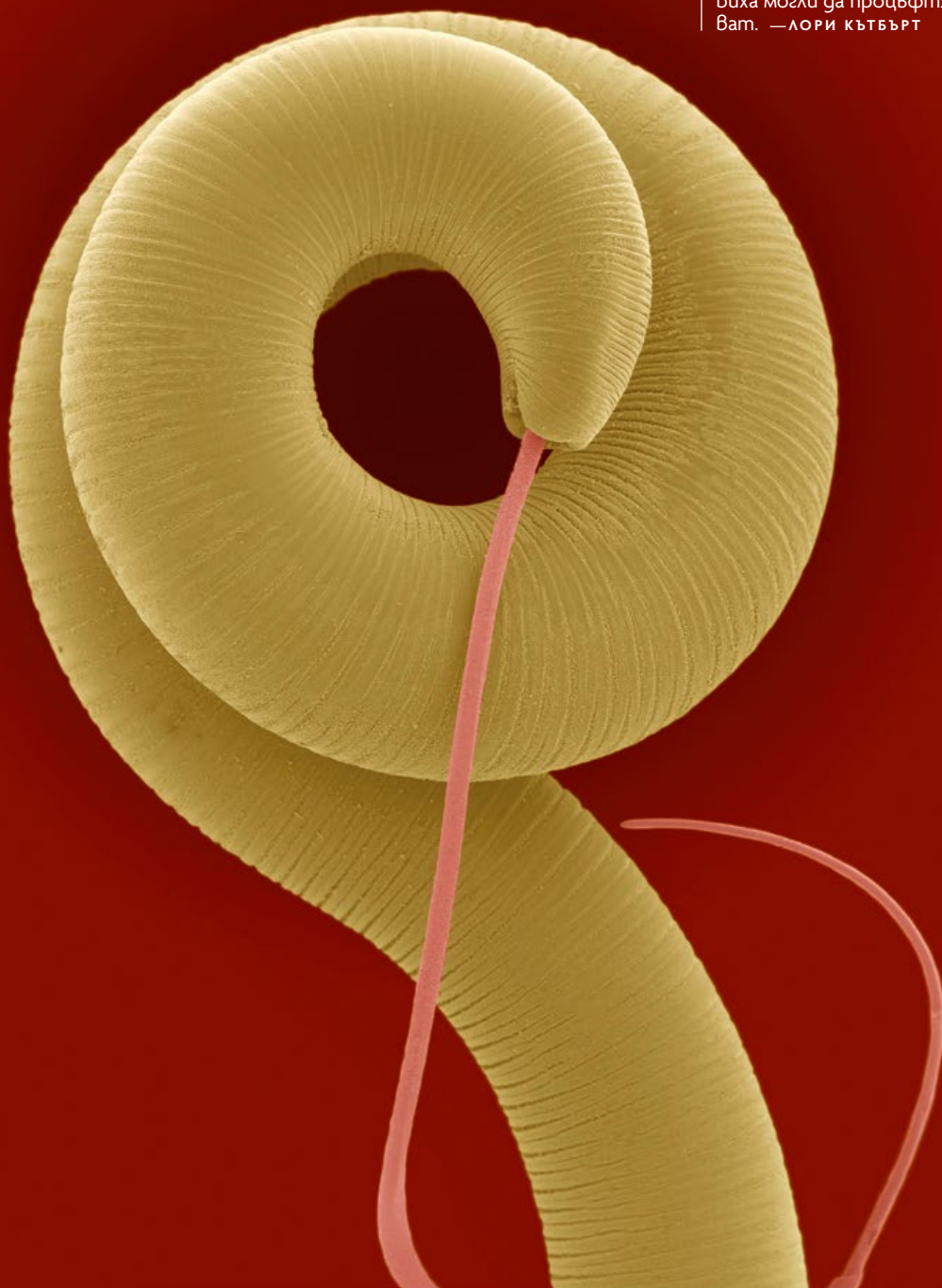
..... стр. 90

ЧРЕВЕН ЧЕРВЕЙ

СНИМКА: ДЕНИС КАНКЪЛ

Благотворен паразит

В развиващите се страни този хелминт живее в човешките черва – и при това помага, казва една статия в *Science*. Червеят създава микробиотична среда, която намалява бактериите, свързани с възпалението на червата и други заболявания. Без червея лошите бактерии биха могли да процъфтяват. —ЛОРИ КЪТБЪРТ

ЕВРОПЕЙСКИ МАРСОХОД – МИСИЯ 2020

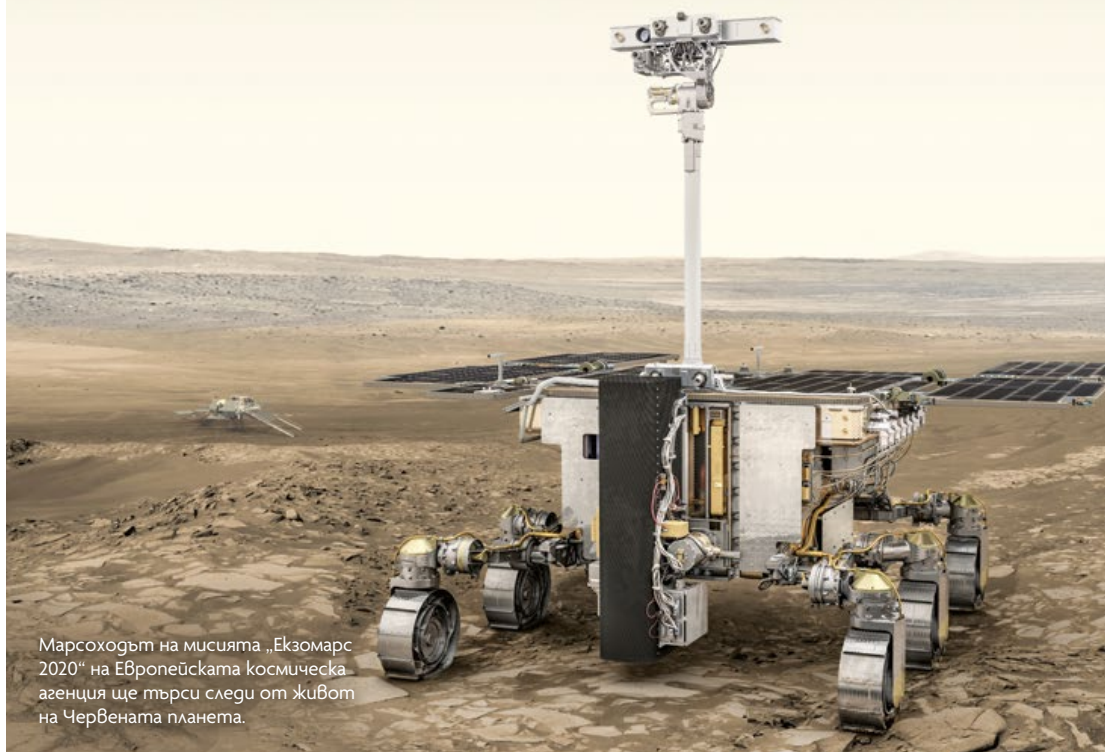
ТЕКСТ: ДОМИНИК БЛИС

АКО ВСИЧКО ВЪРВИ ПО ПЛАН, роботизираният всъдеход на Европейската космическа агенция, част от мисията „Екзомарс“, ще търси признаци за живот на Марс през пролетта на 2021 г. Мисията ще бъде изстреляна от Казахстан през юли 2020 г., когато пътуването между Земята и Марс ще е най-кратко. Осем месеца по-късно колесният апарат ще кацне близо до екватора на Червената планета, където повърхността е относително равна.

Ръководител на проекта е французинът Франсоа Спото от Европейския център за космически изследвания и технологии. Той обяснява, че марсоходът е оборудван с лаборатория с набор от сложни инструменти, които ще търсят най-добрите места за вземане на проби от почвата и анализ

на биомаркери като водната пара и метана. Може би мисията ще ни вдъхне увереност, че не сме сами във Вселената. Според Спото тя може да се окаже и трамплин към бъдещи, по-амбициозни експедиции на Марс. „Ако намерим доказателства за екзобиологичен живот – казва той, – това ще възроди интереса към последващи мисии. „Екзомарс 2020“ развива европейския технологичен капацитет.“

Щом марсоходът започне да събира почвени проби, ще му трябват поне пет месеца, преди мисията да може да потвърди дали на Марс има данни за живот. „Хората живеят на Земята без тази информация още откакто са се появили – казва Спото, – така че ще почакаат още няколко месеца да проверим всичко внимателно, преди да правим изявления.“

Марсоходът на мисията „Екзомарс 2020“ на Европейската космическа агенция ще търси следи от живот на Червената планета.

ФОТО СВИДЕТЕЛСТВО

NATIONAL GEOGRAPHIC

БР. 11 (157)

БЕЛИЯТ ДАР НА МОРЕТО

ПОГЛЕД
КЪМ
ЗЕМЯТА
ОТ ВСЕКИ
ВЪЗМОЖЕН
ЪГЪЛ

СНИМКИ:
ИВО ДАНЧЕВ

В солниците в Атанасовското езеро повече от век се упражнява една от най-древните и трудни професии — тази на солничаря.

Морската вода достига в солниците по гравитачен път (езерото е разположено на около 1 м под морското равнище) и се придвижва контролирано през системата от изпарителни басейни.

По часовниковата стрелка от най-горе вляво: И до днес ръчният труд е в основата на добива на сол; солта се складира на големи купове (бохори) от 500 до 5000 тона; купове от сол оформят

интересен релеф, напомнящ пчелна пита; традицията на старите солничари не е претърпяла особени промени, само тежките солничарски колички са заменени от гуменолентов транспорт.

Извисяващ се над Лондон,
„Шард“ е най-високата
сграда в града, засенчвайки
по-ранни символи като Тауър
Бридж. В момента се строят
над 70 небостъргача,
които обещават още
по-драматично да променят
градския силует.

ВЪЗХОДЪТ НА ЛОНДОН

СРЕД ВСЕ ПО-ГОЛЕМИ ПРОБЛЕМИ
И ПРИБЛИЖАВАЩИЯ БРЕКЗИТ
МОЖЕ ЛИ НАЙ-БЕЛЕЖИТИЯТ
ГЛОБАЛЕН ГРАД ДА ОСТАНЕ
НА ВЪРХА?

спускаха от зоната за изчакване в небето. На интервали от 27 до 40 секунди – арбористите в Кю добре познават графика, те образуваха непрекъсната опашка, насочила се към едно от най-натоварените летища с две писти на света. Лондон е по-голям и богат от когато и да било – с над 8,8 млн. жители и на път да добави още два милиона до 2050 г. Три десетилетия ръст на населението преобразили Лондон от вехнеша примadona в най-изявения глобален град – водещ финансов център с една от най-бързо развиващите се икономики.

Растежът подхранил строителен бум, който включва няколко от най-големите възстановителни проекти в Европа. Под Темза

ще бъде прокарана „супер канализация“, която да държи отпадните води настрана от приливните блатата, а силуетът на Лондон ще бъде преначертан с добавянето на над 500 високи сгради – в един град, който дълго време не желал да приеме небостъргачите. По план „Кросрейл“ – високоскоростната подземна железница на стойност 20 млрд. долара, която трябва да облекчи пътничко-потока по претовареното лондонско метро – първото в света – ще отвори своята линия „Елизабет“ догодина. Целта ѝ е по-добрата връзка между Западен Лондон и развиващия се Източен Лондон – с 41 станции, сред които 10 нови – и двойното съкращаване на времето за пътуване между някои точки.

Когато производителната индустрия се разпаднала, доковете на някога най-голямото пристанище в света станали жертва на модернизацията на транспорта и затворили. Смъртта на Уинстън Чърчил през 1965 г. била „последният път, когато Лондон беше столица на света“ – написал „Обзървър“. Населението на Лондон продължило да намалява – до дъното от 6,7 млн. през 1988 г.

Но съдбините на града вече се били променили две години по-рано с дерегулирането на финансовите услуги, известно като Големия взрив, заедно с преминаването към електронна търговия, което позволило на Лондон да си съперничи с Токио и Ню Йорк. Новият финансов квартал израснал от развалините на Западноиндийските докове на Кучешкия остров – вдаващ се в Темза блатист израстък. Канари Уорф, както се нарича кварталът, се превърнал в първия мащабен обновителен проект в Лондон.

Стекли се имигранти, потекли чужди инвестиции и растежът се превърнал в голямата история в Лондон през следващите 30 години. Днес в Канари Уорф работят над 100 000 души и Лондон се е превърнал в магнит за младите успешни професионалисти от всички краища на света – които на свой ред са променили облика на града. Близо 40% от жителите на Лондон са родени извън Обединеното кралство и по улиците му се говорят 300 езика.

Градът е дом на около 300 000 индийци и на по 100 000 пакистанци и бангладешци. Стотици хиляди се преместили в Лондон с разширяването на Европейския съюз. В града живеят около 177 000 поляци, а след вдигането на ограниченията за работници от Румъния и България през 2014 г. техният брой се е увеличил до близо 200 000 души (по данни от м.г. 38 000 българи и 153 000 румънци). Според официалната статистика в Лондон има 82 000 французи, макар по други данни те да стигат до 250 000. Когато беше кмет, Борис Джонсън се хвалеше, че в Лондон се намира шестият по големина френски град. Италианската общност е може би дори по-голяма. В началото на 2015 г. Лондон

официално надмина пика си от 1939 г. с отбелязването на 8 615 246-ия си жител. Той така и не беше идентифициран, но е по-вероятно да се е появил в някое родилно отделение, а не на граничен пункт – имигрантското население предизвикало бум на раждаемостта.

ЗА ДА ВИДЯ ОТ ПТИЧИ ПОГЛЕД прочулия се с новите промени силует на града, се качих на върха на „Рендето за сирене“ – лондончани имат навика да измислят прякори на своите небостъргачи – заедно с архитекта Питър Мъри, който оглавява дизайнерския форум „Нова лондонска архитектура“. Лондон продължава да е град основно с ниски сгради и с една от най-малките гъстоти на

населението в Европа. Когато градовете започнали да строят небостъргачи през 80-те години на XIX в., Лондон не се впечатлил. Лондончани дори не използват тази дума. Предпочитаното понятие е „високи сгради“, с което се обозначават сгради с поне 20 етажа.

„Рендето за сирене“, чието официално име е сградата „Лийдънхол“, е получило прозвището си заради ъгловатата си клиновидна горна част – особеност на дизайна, съобразена със „защитените гледки“ в Лондон, които забраняват препречването на погледа към исторически забележителности. Със своите 52 етажа тя се нарежда на второ място в „Квадратната миля“ – Лондонското Сити. Гледаме към „Корнишона“, „Уоки-токито“ и отгатък ъгъла – към катедралата „Св. Павел“, която със своите 11 м държала първенството в Лондон в продължение на 200 години.

„Корнишона“ бил построен въпреки обществените протести на мястото на историческа сграда, която била увредена от бомбен атентат на ИРА през 1992 г. и която мнозина искали да бъде възстановена. Понастоящем подобният на кисела краставичка стълб е един от най-любимите и разпознаваеми символи на Лондон. За съжаление тантурестото 32-етажно „Уоки-токи“ не е получило същото признание, въпреки че продажбата му миналата година на хонгконгска компания срещу 1,7 млрд. долара му спечели известно уважение.

„Лондон е привилегирован. Мога да му се разминат неща, непосилни за други градове.“

Паркове и зелени пространства заемат една трета от града. Гуляджии си правят барбекю в „Лондон Фийлдс“ в Хакни – район в Източен Лондон, все по-популярен сред младежите. Това личи от цените на жилищата, които са се покачили по-рязко в сравнение с останалата част на столицата.

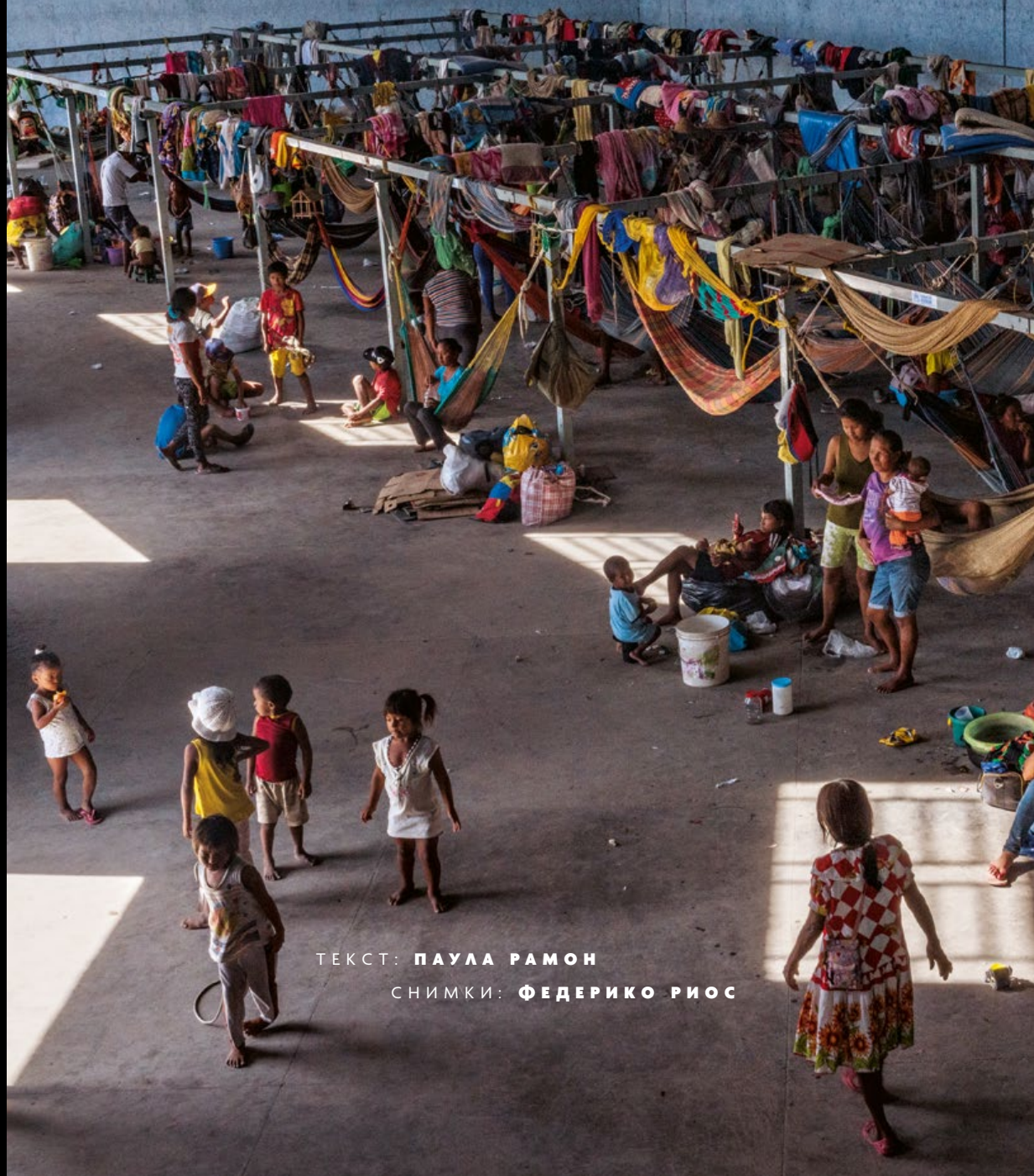

Два проекта в Южен Лондон въплъщават градската устойчивост: „Земеделие под земята“ превърнало бомбено убежище от Втората световна Война в хидропонна ферма, захранвана от светодиодни лампи (горе). Построено през 2002 г., „БегЗЕД“ било първопроходец на идеята за еко село. Новаторският дизайн намалява енергийните нужди на стоте къщи, които черпят енергия от слънцето.

4°28'46" С.Ш., 61°08'53" З.Д.

ХИЛЯДИ БЕЖАНЦИ ОТ ВЕНЕСУЕЛА ТЪРСЯТ
СПАСЕНИЕ НА ЮГ В БРАЗИЛИЯ,
НО ПРОБЛЕМИТЕ ИМ НЕ СВЪРШВАТ НА ГРАНИЦАТА

ТЕКСТ: ПАУЛА РАМОН

СНИМКИ: ФЕДЕРИКО РИОС

РЕПОРТАЖ | БРАЗИЛИЯ

В плен на хаоса

Членовете на сем. Моралега се возят в каросерията на пикап, след като са напуснали дома си в делтата на Ориноко във Венесуела, където срифтът на държавата донесъл насилрие и лишения. Надяват се да намерят по-добър живот в Бразилия.

ПРЕХОДНА СНИМКА

Около 500 души от племето уарао живеят в оборудвано с хамаци и палатки бетонно хале в Пакарайма, Бразилия. Пренаселването и липсата на хигиенни условия допринесли да пълзнят болести.

РИБА И ТАРО (трилистник) били единствената храна, която 35-годишната Милагрос Риберо и нейното семейство можели да намерят в малкото си село в делтата на Ориноко, родина на уарао – втората по големина автохтонна група във Венесуела. През юни те предприели 800-километровото пътуване към Бразилия.

„Дойдохме да търсим храна“ – казва Риберо край палатката ѝ в убежището „Жанокойда“, организирано неотдавна за уарао в бразилското погранично градче Пакарайма.

Всеки ден стотици измъчени венесуелци пристигат на границата, нарамили багаж и с документи в ръце. Търсещите убежище са продали телевизорите, мобилните си телефони и дрехите си – цялото си имущество, за да заплатят пътуването. Надяват се да намерят в Бразилия храна, здравеопазване, сигурност и работни места – основни неща, които вече не могат да получат в родината си заради

пълния срив на икономиката, смазващата инфлация, ширещото се насилрие и хроничния недостиг на храни и лекарства.

От 2017 г. насам над 58 000 венесуелци са се установили в Бразилия – най-голямата миграция между двете страни в историята. Мнозина остават без пари и не могат да продължат отвъд Пакарайма – доскоро тихо градче с 12 375 жители, където понастоящем стотици, а вероятно и повече хора живеят на улицата и спят в палатки и по паркингите. Напрежението между местните хора и пристигащите в Бразилия венесуелци изригна през август: мигрантски лагери бяха подпалени след обвинения, че са нападнали магазинер.

Официално в Пакарайма има 434 бездомни венесуелци, но тази бройка изглежда нереално ниска. Испанският свещеник отец Хесус Естебан организира ежедневна закуска от кафе, хляб и плодове за над 1500 души. „Никога не остава храна“ – казва той.

Най-горе: Голите палатки, предоставени от убежището в Пакарайма, напомнят колко далеч са уарао от своите домове в делтата. Горе: Местен сарафин от бразилската страна на границата показва 5 млн. венесуелски боливара, които се равняваха на 2 долара на черния пазар в края на март 2018 г. Инфлацията ежедневно променя стойността на венесуелската валута.

ПЛАНЪТ НА ТУРЦИЯ
ДА КОНТРОЛИРА
НАЙ-СКЪПОЦЕННИЯ
СИ РЕСУРС ВКЛЮЧВА
ОСПОРВАН ЯЗОВИР,
КОЙТО ЩЕ ПОТОПИ
МНОГО ГРАДОВЕ

Потопена история

ТЕКСТ: СУЗИ ХАНСЕН

СНИМКИ:
МАТИАС ДЕПАРДОН

Древното градче Хасанкеиф се намира на брега на р. Тигър. Язовирът „Ильсу“ ще повиши нивото на водата с ок. 60 м и ще залее това модерно кафене, развалините на 900-годишния мост зад него и неолитните пещери (на заден план).

МАТИАС ДЕПАРДОН, INSTITUTE

Хасанкеиф е селище на 12 000 години, издълбано в плато над река Тигър.

Над градчето се намират пещерите, създадени от неолитните първопроходци, и развалините на цитадела, датираща още от византийско време. В селището има следи от римляните, както и значима средновековна ислямска архитектура, включително мост на р. Тигър, който го утвърдил като важна спирка по Пътя на коприната.

Освен това Хасанкеиф е оживено градче в Югоизточна Турция – място, вдъхващо усещане за историческа приемственост и оцеляване.

Само че през 2006 г. турското правителство официално започна работа по гигантска язовирна стена през Тигър, която ще доведе до заливането на приблизително 80% от Хасанкеиф и изселването на неговите 3000 жители. Язовирът „Илъсу“ е вече почти завършен и запълването му може да започне по всяко време догодина.

Защо страната би разрушила едно от най-митичните си места? За да подобри живота на местните хора чрез модернизация – твърди правителството. Но турската държава също ще има полза от огромния проект. Турция не разполага със собствени източници на нефт и природен газ. Това, което има, е вода.

ПРЕЗ ПЪРВИТЕ ДЕСЕТИЛЕТИЯ НА ХХ в. Турската република подела поредица движения от държавата проекти за модернизация, целящи развиването на икономиката. Югоизточният регион – с относително бедно и необразовано население и малцинства от кюрди, араби и асирийци – почти не

Язовирът „Аматюрк“ е най-големият в Турция. Наречен на основателя на страната Кемал Ататюрк, язовирът бил построен на р. Ефрат през 80-те години като част от всеобхватния Югоизточен анадолски проект за производство на електричество, стимулиране на икономиката на района и напояване на обработваемите земи.

бил засегнат. През 70-те години правителството предложило компенсация: колосален проект за строеж на язовири, които да осигурят надеждно електричество на Югоизтока и да напояват обработваемите земи. Турската държава трябвало да построи 22 язовира и 19 водноелектрически централи по речната мрежа на Тигър и Ефрат, както и пътища, мостове и други видове инфраструктура. Планът бил наречен „Югоизточен анадолиски проект“ (GAP).

Скоро се надигнали гласове срещу GAP. Сирия и Ирак, надолу по течението от Турция, протестирали, че турците ще им отнемат така необходимата вода. През 1984 г.

Работническата партия на Кюрдистан (ПКК) – военизирана сепаратистка организация, терористична според Турция и САЩ – се разбунтувала срещу предполагаемите несправедливости, извършени от турската държава, и превърнала Югоизтока във военна зона. Междувременно европейските банки оттеглили своето финансиране, а Световната банка отказвала заеми заради продължаващото международно несъгласие, неадекватните екологични оценки и загрижеността относно мащабите на изселванията и опазването на културното наследство. Дори вътре в самото турско правителство ентусиазмът относно GAP като повод за

През
годините,
откакто
се строи
стената,
хората
живеят в
агонизираща
несигурност,
без да знаят
дали ще
трябва да
напуснат
домовете си.

Преди потопна (по часовниковата стрелка от горе вляво): Жителите държат леглата си по покривите, за да се спасят от летните жеги; минарето на заден план ще бъде преместено в археологически парк. Кюрдско момче посещава една от хилядите изкуствени пещери, някои още от времето на неолита. Вече изселени кюрдски жени си почиват на хълм над строежа на язовирната стена „Ильсу“ на 80 км надолу по течението от Хасанкеуф. Кюрдски момичета се забавляват в къща, която ще бъде залаята.
МАТИАС ДЕПАРДОН, INSTITUTE (ВСИЧКИ)

ПУКНАТИНА В СВЕТА

**ДОКАТО
АНТАРКТИДА
СЕ ЗАТОПЛЯ,
ПРАВИЛАТА
НА ЖИВОТА
ТАМ СЕ
РАЗПАДАТ.**

**РАЗТРЕВОЖЕНИТЕ
УЧЕНИ НЕ СА
НАЯСНО КАК
ТЕЗИ ПРОМЕНИ
ЩЕ ПОВЛИЯТ НА
БЪДЕЩЕТО.**

**ТЕКСТ:
КРЕЙГ УЕЛЧ**

**СНИМКИ:
ПОЛ НИКЛИН,
КРИСТИНА
МИТЕРМАЙЪР
И
КИЙТ
ЛАДЗИНСКИ**

Дион Понсе израснал на място, което почти никой не нарича дом.

Много неща са се променили в Южния Атлантически океан, откакто Дион Понсе го кръстосвал като момче на лодката на родителите си. Те бродели от Южна Джорджия, където деветгодишният Дион (вляво) и брат му Лев стоят на вахта през 1988 г., на юг до Антарктида. „Антарктическият п-ов от детството ми е почти изчезнал“ – казва Понсе.

ФРАНС ЛАНТИНГ, NATIONAL GEOGRAPHIC CREATIVE

ONLINE

Посетете ngm.com/Nov2018 и вижте видеоматериали на членовете на екипа на NG, заснети, докато пътуваха край Антарктическият п-ов през 2017 г. на кораба на Дион Понсе.

БИЛ РОДЕН НА ЛОДКА в пристанището Лийт, изоставена китоловна станция на о-в Южна Джорджия. Баща му, френски приключенец, срещнал майка му, австралийска зооложка, на един кей в Тасмания, докато пътувал с лодката си по света. Двойката създава семейство в Южния Атлантук. Години наред кръстосвали западния бряг на Антарктическия полуостров, изследвайки дивия живот в некартографираните заливи – тюлени, цъфтящи растения, морски птици – с трите си момчета. Дион бил първият.

Антарктическият полуостров е 1300-километрова ивица от планини и вулкани, която се издава северно от Белия континент. Това била игралната площадка на Понсе. Младият Дион и братята му четели, рисували и преследвали пингвини, откъвали шоколад от изоставени изследователски станции и се спускали с шейни от хълмове, които може би никога не били виждали човешки стъпки.

В една мразовита вечер почти 30 години по-късно двамата с Понсе стояхме в кабината на щурвала на неговата 26,5-метрова лодка „Ханс Хансон“, оглеждайки леда за пингвини на Адели. Понсе, на 39 години, е прекарал е по-голямата част от живота си като възрастен в превозване на учени и други посетители с чартърни лодки из водите край Южна Джорджия и Антарктида от базата си на Фолклендските острови. Заедно с екип от фотографи, водени от Пол Никлин, се присъединих към него за пътешествие край западния бряг на Антарктическия полуостров.

Тук, на дъното на света – едно почти напълно ненаселено място, човечеството посяга на едни от най-богатите диви океански територии. Изгарянето на изкопаеми горива на хиляди километри оттук загрева западната част на полуострова по-бързо, отколкото почти всяко друго място. (Само Арктика може да се сравни с него.) Затоплянето разстройва механизма на сложната екологична машина, променяйки това, което животните ядат, местата, където си почиват, как отглеждат малките си, дори как общуват помежду си. Същевременно скаридоподобният крил, от който всички животни тук

зависят за храна, бива ошушкван от траулери на далечни държави. В западната част на полуострова популациите на пингвините на Адели са се сринали, някои с 90% или повече. Записките за огромни струпвания на птици в един залив са от 1904 г.; днес на това място „са останали само около 6 гнезда“, казва Понсе. През този ден в кабината на щурвала, когато двамата с Понсе забелязахме първата голяма колония, бяхме се отдалечили от западната част на полуострова и бяхме стигнали до североизточния му край. Антарктида не е само смърт и хаос: милиони пингвини на Адели все още благоденстват из целия континент. Но трансформацията на западната част на полуострова е дълбока и малцина са проследили по-детайлно от Понсе как се разгръща по-голямата част от нея. Светът, който той някога познавал, се разпада.

П **О-ГОЛЯМАТА ЧАСТ** от Антарктида е обширно плато – висока гола пустиня със снежни виелици, където температурите могат да паднат до под -96°C . Антарктида на Понсе изобщо не е такава.

Антарктическият полуостров е по-дълъг от Италия и се извива на север към умерената зона. Климатът му винаги е бил мек като за Антарктида. Летните температури често се вдигат над нулата. Изолирани островчета с растителност са осеяли оголените гранитни и базалтови скали. Пингвините на Адели обитават цялото крайбрежие на Антарктида, но полуостровът е приютил и видове, които не могат да оцелеят при тежките условия на континента: тюлени морски котки, морски слонове, субантарктически и антарктически пингвини. Буревестници и дъждосвирици се стрелкат из небето. И целият този живот разчита на морето.

На назъбения полуостров покоят на Антарктида е нарушаван от писукане, бърборене и концентрично движение. Това е място със странни ъгли: синьо-бели ледници се стичат към океана и се роят в айсберги. Дори и на десетки километри оттам се чува как пукат и експлодират като оръдия.

Изглежда като диво пространство и наистина е такава, но не е недокоснато. Хората започнали да променят живота в този регион десетилетия преди някой да бил зърнал Антарктида. Скоро след като кап. Джеймс Кук пръв прекошил антарктическите води

□ NGS – организация с идеална цел, работеща за опазването на земните ресурси, помогна за финансирането на тази статия.

Пингвини на Адели залитат и се хлъзгат по леда; зад тях, на о-в Полет, още хиляди са се подредили по скалистите хълмове, покрити с гуано. Колониите на тези пингвини по западните брегове на полуострова са намалели драстично със затоплянето на водите. Но тук, на североизточния край на полуострова, ветровете и океанските течения поддържат водите малко по-хладни и те благоденстват.

ПОЛ НИКЛИН

затоплянето на водите настъпват по-адаптивни пингвини. Субантарктическите пингвини – дебели, високи и непретенциозни – са по-приспособими към това кога и къде да строят гнездата си и са по-способни да снесат други яйца, ако гнездото се разруши. Ловуват по-близо до сушата и ядат каквото има. От 1982 до 2017 г. броят на гнездящите двойки пингвини на Адели по западната част на полуострова и Южните Шетландски острови е спаднал с над 70% – от 105 000 до 30 000. Двойките на субантарктическите пингвини са се умножили шест пъти – от 25 000 до 173 000.

Ледът е от основно значение не само за пингвините на Адели. Когато изчезне, отношенията в екосистемите може да се променят непредвидимо. Една сутрин близо до Антарктическия пролив с Никлин и

фотографа Кийт Ладзински се намъкваме във водолазни костюми и отиваме да се гмуркаме с шнорхели близо до брега. Наблюдаваме как един плашлив пингвин на Адели се колебае дали да се гмурне – съвсем основателно. Един леопардов тюлен обикаля и от време на време подава нос над леда.

Леопардовите тюлени могат да тежат колкото половин малка кола. Зъбатите им челюсти се отварят по-широко от тези на мечка гризли. Хищникът обикаля в кръг около нас – бърз, нетърпелив суверен в царството си.

Изведнъж се появяват още два леопардови тюлена. Те се въртят в мързеливи кръгове, един след друг. Скоро идват и още два, с очи, втренчени в други пингвини. Една по една птиците се плъзват във водата и тюлените ги подгонват. Някои от пингвините се изкатерват обратно на леда, в безопасност.

**Често
изобразяван на
картите в бяло,
Антарктическият
полуостров
сега е толкова
топъл, че по
него са плъзнали
туфички от
малкото местни
растения –
както и някои
инвазивни.**

Леопардов тюлен
захапва млад пингвин
на Адели, преди да го
завлече надълбоко и
да го удави. Половин-
тоновите хищници
понякога играят с пинг-
вините, като ги удрят
в морската повърх-
ност. Обикновено лео-
пардовите тюлени
ловуват сами от
ледени късове, плаващи
в морето. Но тъй
като ледът се появява
по-късно и изчезва
по-рано, сега те често
се събират близо до
брега, където са коло-
ниите на пингвините.
ПОЛ НИКЛИН

СЛЕДВАЩА СНИМКА

Една сутрин, когато
наоколо обикаляха пет
леопардови тюлена,
тези антарктически,
субантарктически и
пингвин на Адели се
втурнаха към брега,
спъвайки се и блъс-
кайки се един в друг по
пътя към съответ-
ните си колонии.

КИЙТ ЛАДЗИНСКИ